

Kompetentā institūcija
darbu aizsardzības jautājumos

APSTIPRINĀTS

.....
.....

/...../
20____.gada _____

**Darba aizsardzības instrukcija Nr. _____
autoatslēdzniekam**

20__ . gads

SATURS

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS	3
1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS	4
Nosacījumi autoatslēdznieka norīkošanai pastāvīgā darbā	4
Darba vides riska faktori	4
Kolektīvo un individuālo darba aizsardzības līdzekļu lietošana	4
Ugunsdrošības prasības	4
Elektrodrošības prasības	5
Darba higiēnas prasības	5
2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU	5
3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU	6
4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU	8
5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS	8
6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU	9

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS

Bīstams faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība zināmos apstākļos uz darbinieku izraisa traumu vai citu pēkšņu strauju veselības pasliktināšanos.

Darba aizsardzība – darba apstākļu stāvoklis (ražošanas vide, process, iekārta, kā arī prasības darbiniekam), kuros izslēgta bīstamo un kaitīgo ražošanas faktoru iedarbība uz cilvēku.

Darba aizsardzības instrukcija – darba paņēmieni un aizsardzības līdzekļu klāsts, kuru pielietošana un izmantošana nodrošina konkrētu darbu izpildes drošību.

Darba kategorijas – darba sadalījums pēc to smaguma atkarībā no enerģijas patēriņa (kkal/stundā).

Darba vieta – vieta, kurā darbiniekam ir nepieciešams atrasties vai kurp viņam jādodas sakarā ar darba pienākumu pildīšanu un kura tieši vai netieši atrodas darba devēja kontrolē.

Darba virsmas augstums – attālums pa vertikāli no grīdas līdz horizontālai plaknei, kurā tiek veiktas pamatdarba kustības.

Elektrotrauma – trauma, kuru izraisa elektriskās strāvas vai elektriskā loka iedarbība.

Kaitīgs faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība uz darbinieku izraisa saslimšanu.

Kolektīvie aizsardzības līdzekļi – līdzekļi, kurus izmanto, lai novērstu vai samazinātu bīstamu un kaitīgu faktoru iedarbību uz darbinieku.

Pastāvīga darbavieta – vieta, kurā darbiniekam jāatrodas lielāko daļu no sava darba laika – ilgāk par 50%, vai nepārtraukti ilgāk par 2 stundām.

Pirmā palīdzība – palīdzība cietušajam (saslimušajam) dzīvībai vai veselībai kritiskā stāvoklī, ko savu zināšanu vai iespēju apjomā sniedz persona ar kvalifikāciju medicīnā vai bez tās neatkarīgi no sagatavotības un ekipējuma.

Ražošanas telpu mikroklimats – meteoroloģisko apstākļu kopums ražošanas telpās, kurās uz cilvēka organismu iedarbojas temperatūra, relatīvais mitrums, gaisa kustības ātrums un siltuma starojums.

Ugunsbīstama vide – darba vide ar paaugstinātām ugunsbīstamības vielām.

Ugunsbīstama viela – viela ar paaugstinātu ugunsbīstamību.

Ugunsdzēsības aparāts – ierīce ugunsgrēka dzēšanai, pēc tā iedarbināšanas izplūst ugunsdzēsamā viela, ierīci pārvieto ar rokām.

Viegli uzliesmojošs šķidrums – šķidrums, kas spēj patstāvīgi degt pēc aizdedzināšanas avota attālināšanas un kam uzliesmojuma temperatūra nav augstāka par 66° C.

1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS

Nosacījumi autoatslēdznieka norīkošanai pastāvīgā darbā

vecums	aizliegts nodarbināt personas, kas jaunākas par 18 gadiem, remonta darbos, ja dzinējs strādā ar etilēto benzīnu un darbos, kuru izpildei izmanto elektroinstrumentus un pneimatiskos instrumentus
dzimums	aizliegts nodarbināt sievietes remonta darbos, ja dzinējs strādā ar etilēto benzīnu
veselības pārbaude	pirms stāšanās darbā un turpmāk – saskaņā ar OVP kartē norādīto
kvalifikācija	profesionālā apmācība
instruktāžas:	
➤ ievadapmācība	stājoties darbā
➤ instruktāžas darba vietā	sākotnējā – pirms darba uzsākšanas, atkārtota – ne retāk kā 1 reizi 6 mēnešos
elektrodrošības grupa	saskaņā ar energo standartu (grupa A vai B)
citi nosacījumi	ja darbs saistīts ar celšanas mehānismu izmantošanu, jābūt apliecībai par profesionālo apmācību darbam ar attiecīgā tipa celtņi vai cēlājierīci

1.1. Tehnoloģiskā procesa, iekārtu bīstamās zonas:

- automobiļu, iekārtu vai to daļu, darba elementu pārvietošanas zonas;
- vietas, virs kurām notiek kravu pārvietošana ar celšanas mehānismiem;
- elektroiekārtu neizolētu strāvu vadošu daļu tuvumā;
- vietas, kur iespējama krišana no 1,3 m un lielāka augstuma, ja tās nav nožogotas;
- kaitīgu vielu glabāšanas vietas, ja šo vielu koncentrācija ir lielāka par maksimāli pieļaujamo;
- trokšņa, kura intensitāte ir lielāka par maksimāli pieļaujamo, iedarbības vietas.

Darba vides riska faktori

1.2. Ķīmiskie faktori:

- naftas produktu piesātinātie, nepiesātinātie ogļūdeņraži;
- tetraetilsvins.

1.3. Fizikālie faktori:

- kustošies automobiļi un mehānismi, kustošās ražošanas iekārtu daļas;
- paaugstināts kaitīgo gāzu saturs darba vidē;
- paaugstinātais trokšņa līmenis darba vietā;
- darba vides gaisa paaugstinātā vai pazeminātā temperatūra;
- darba vides nepietiekams apgaismojums, instrumentu un iekārtu virsmu asās šķautnes, atskarpes un raupjums.

Kolektīvo un individuālo darba aizsardzības līdzekļu lietošana

1.4. Saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu.

Ugunsdrošības prasības

- 1.5. Remonta telpās un ugunsnedrošās vietās nesmēķēt un nelietot atklātu uguni.
- 1.6. Regulāri veikt darba vietas sakopšanu un netīrumu notīrīšanu no iekārtām.
- 1.7. Ievietot izlietoto slaukāmo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem.

1.8. Nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsības līdzekļiem.

Elektrodrošības prasības

1.9. Iekārtu elektroierīcēm un visām metāla daļām, kuras var nokļūt zem sprieguma, jābūt iezemētām.

1.10. Vietējā apgaismojuma spriegums nedrīkst būt lielāks par 42 V.

1.11. Pārnēsājamo gaismekļu spriegums nedrīkst būt lielāks par 12 V.

Darba higiēnas prasības

1.12. Autoatslēdzniekam jāievēro personīgā higiēna, jāstrādā tīrā specapgērbā, mainot to atkarībā no sasmērēšanas pakāpes, **aizliegts** ēst ražošanas telpās un palīgtelpās;

1.13. Izpildīt tikai to darbu, kuru uzdevis tiešais darbu vadītājs, vai viņa pilnvarota persona. Izpildīt darba devēja, darba aizsardzības speciālista, Valsts darba inspekcijas amatpersonas prasības darba aizsardzības jautājumos.

1.14. Darba laikā un darba vietā nelietot alkoholu, narkotiskās un toksiskās vielas.

1.15. Smēķēt atļauts tikai speciāli šim nolūkam norādītās un iekārtotās vietās.

1.16. Darba vietas apgaismojumam jāatbilst spēkā esošajām normām.

1.17. Remonta telpās jābūt ierīkotai pieplūdes – nosūcošās ventilācijas sistēmai.

1.18. Sadzīves un sanitārām telpām jābūt aprīkotām ar skapi un izlietni.

1.19. Aukstajā gada laikā (gaisa temperatūra -16°C un zemāka), ja darbs notiek zem klajas debess, jānodrošina strādājošajiem telpas, kur var sasildīties.

1.20. Par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.

1.21. Autoatslēdznieks ir tiesīgs atteikties veikt darbu vai pārtraukt to, ja darba devējs nav nodrošinājis nekaitīgus un drošus darba apstākļus.

2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU

2.1. Sakārtot darba apgērbu, savākt matus zem galvassegas. Remontējot automobiļus, kas darbojas ar etilēto benzīnu, jāuzvelk atbilstošs specapgērbs, gumijas zābaki, aproces un gumijas cimdus.

2.2. **Aizliegts** strādāt vieglos apavos (čībās, sandalēs u.tml.).

2.3. Apskatīt darba vietu un sakārtot to. Aizvākt visus nepiederošos priekšmetus – instrumentus un palīgierīces jāizvieto ērtas un drošas lietošanas kārtībā.

2.4. Pārbaudīt instrumentu, palīgierīču un individuālo aizsardzības līdzekļu darba kārtību.

2.5. Pārbaudīt darba vietas apgaismojumu, visām priekšmetu detaļām jābūt labi redzamām, taču gaisma nedrīkst žilbināt acis.

2.6. Pārbaudīt pārnēsājamās elektriskās lampas darba kārtību, vai ir aizsargsiets, vada izolācijas un izolējošās gumijas caurulītes nebojātību.

2.7. Pārbaudīt kravu celšanas ierīces un mehānismus, izdarot ārējo apskati un kravas kontrolpacelšanu nelielā augstumā (200...300 mm virs grīdas), pārbaudīt bremzēšanas ierīču, gala atduru darba kārtību, kā arī stropju, ķēžu un citu kravas satveršanas ierīču pārbaudes termiņus.

2.8. Novietot automobili uz steķiem, pārliecināties, ka tas ir droši nostiprināts un nevar patvaļīgi noslidēt no tiem. Ja nepieciešams veikt darbus zem automobiļa, ieklāt zem tās paklāju.

3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU

- 3.1. Automobiļiem, kurus nosūta uz tehnisko apkopi vai remontu, jābūt nomazgātiem un iztīrītiem.
- 3.2. Automaģiļa mazgāšanas laikā jābūt uzmanīgam, lai ūdens strūkļa neaizsniegtu atklātus strāvas vadītājus, kā arī iekārtas, kas atrodas zem sprieguma.
- 3.3. Pēc automaģiļa novietošanas tehniskās apkopes vai remonta vietā uz stūres jāuzkar plāksnīte ar uzrakstu „Dzinēju neiedarbināt – strādā cilvēki!”.
- 3.4. Tehniskās apkalpošanas vai remonta vietā automaģiļis jānobremzē ar rokas bremzi, jāieslēdz pirmais ātrums, jāizslēdz aizdedze un zem riteņiem jāpaliek ne mazāk par diviem ķīļbalstiem.
- 3.5. Sākot darbus, kas saistīti ar kloķvārpstas vai kardānvārpstas griešanos, jāpārliecinās par to, ka aizdedze izslēgta, jāatbrīvo rokas bremze un jāizslēdz ātrums. Pēc darba pabeigšanas automaģiļis atkal jānobremzē ar rokas bremzi un jāieslēdz pirmais ātrums.
- 3.6. Ja automaģiļis tiek celts ar domkratu, domkrats jānovieto uz izturīga un stabila koka paliktņa. Ja domkrats nav pietiekoši garš, aizliegts palielināt celšanas augstumu, izmantojot gadījuma priekšmetus.
- 3.7. Ja jānoņem riteņi, zem automaģiļa novietot steķus, bet zem nenonemtajiem riteņiem – atbalstus (ķīļus). **Aizliegts** veikt jebkādu darbu, ja automaģiļis balstās tikai uz celšanas mehānismiem. **Aizliegts** paceltu automaģiļi atbalstīt uz riteņu diskkiem, ķieģeļiem u.tml.
- 3.8. Ja agregātu vai detaļu noņemšanai nepieciešama liela fiziska piepūle vai arī noņemšana ir neērta, jālieto palīgierīces, kas nodrošina izpildāmo darbu drošību.
- 3.9. **Aizliegts** pat uz īsu laiku pacelt kravas, kuru svars pārsniedz dotajam celšanas mehānismam paredzēto; transportēt un novietot agregātus, tos tieši aptverot ar trosi vai virvi bez speciāliem satvērējiem, uz ratiņiem, kas nav aprīkoti ar statnēm un balstiem agregātu pasargāšanai no krišanas.
- 3.10. **Aizliegts** automaģiļi celt (iekārt) aiz jūgkāša.
- 3.11. Apkopjot automaģiļi, kas atrodas uz pacelēja (hidrauliskā, elektromehāniskā), uz pacelēja vadības mehānisma uzkarināt plāksnīti ar uzrakstu “Neaiztikt! Strādā cilvēki”.
- 3.12. Regulējot dzinēju telpās, pielietot vietējo nosūcošo ventilāciju vai speciālas šļūtenes kaitīgo gāzu izvadīšanai no telpas.
- 3.13. Agregātu izjaukšanu un salikšanu veikt tikai speciālos standos, kas aprīkoti ar ierīcēm agregātu nostiprināšanai.
- 3.14. Iemēģinot dzinēju standā, **aizliegts** veikt jebkādu remontdarbu dzinēja darbības laikā.
- 3.15. Nonemtās detaļas salikt speciālās stalažās. **Aizliegts** garas detaļas (pusasis, kardāna vārpstas u.tml.) likt vertikāli, atbalstīt tās pret sienām vai iekārtām.
- 3.16. Ja automaģiļi remontē vietās, kur nav apskates šahtu, estakāžu vai pacelšanas iekārtu, remontētāji jāapgādā ar paliktņiem (paklājiem). **Aizliegts** strādāt uz grīdas (zemes) bez paliktņiem (paklājiem).
- 3.17. Darbs apskates šahtās:
 - šahtu apgaismojumam jābūt pietiekamam darbu veikšanai tajās;
 - gaismekļiem jābūt aprīkoti ar aizsargsietiem;
 - lai nokāptu šahtā un izkāptu no tās, jānovieto nostiprināmas kāpnes ar margām vai šahtas sienās jābūt iebūvētiem pakāpieniem;
 - uz grīdas jābūt novietotam koka klājam;
 - šahtās **aizliegts** glabāt nepiederošus priekšmetus un materiālus, viegli uzliesmojušus šķidrumus.

- 3.18. Strādājot ar pārnēsājamiem elektro- un pneimoinstrumentiem, ievērot darba aizsardzības noteikumus, kas izklāstīti attiecīgās instrukcijās.
- 3.19. Remontējot un apkopojot autobusus un kravas automobiļus, kuriem ir augstas virsbūves, strādniekiem jāizmanto slietņu kāpnes. **Aizliegts** lietot pieslienamās kāpnes.
- 3.20. Remontējot automobiļus, kas darbojas ar etilēto benzīnu, jāievēro šādas darba aizsardzības prasības:
- jāstrādā specapgērbā atbilstoši šīs instrukcijas 2.1. apakšpunktam;
 - nosūtot automobili uz remontu, no tvertnes un benzīna vadiem jāaizvāc etilētā benzīna paliekas;
 - pirms izjaukt dzinēju, tā virsma rūpīgi jānorīvē ar neetilētu petroleju vai sārma šķīdumu;
 - visas remontējamās detaļas jānomazgā ar petroleju (sārnu);
 - izpūšot barošanas sistēmu vai pārlejot etilēto benzīnu, **aizliegts** benzīnu sūkt ar muti;
 - ja etilētais benzīns nokļūst uz rokām vai ādas, šīs vietas nekavējoties jānomazgā ar tīru petroleju, bet pēc tam ar siltu ūdeni un ziepēm.
- 3.21. Dzinēju, karburatoru, kas darbojas ar etilēto benzīnu, remonts jāveic tikai speciāli aprīkotā telpā ar pieplūdes-nosūcošo ventilāciju un benzīna izturīgām grīdām.
- 3.22. **Aizliegts** izmantot etilēto benzīnu apgērbā tīrīšanai, detaļu mazgāšanai utt.
- 3.23. Pārvadāt un uzglābāt etilēto benzīnu drīkst tikai nebojātās tvertnes, ar cieši aizveramiem metāla vākiem. Uz taras jābūt skaidri salasāmam uzrakstam „Etilētais benzīns”.
- 3.24. Uzņēmumā, kur lieto etilēto un neetilēto benzīnu, jābūt atsevišķām tvertnēm to uzglabāšanai. **Aizliegts** izsniegt un lietot neiekrāsotu etilēto benzīnu.
- 3.25. Novietojot automobili boksā, jāseko, lai tam no sāniem neatrastos cilvēki.
- 3.26. **Aizliegts** vadīt automobili, ja nav tā vadīšanas tiesību.
- 3.27. **Aizliegts** darba vietas skapīšos glabāt benzīnu, petroleju, eļļas, smērvielas un citus viegli uzliesmojošus šķidrums un degošus šķidrums, to glabāšanai jābūt ierādītai īpašai telpai, kas no citām telpām atdalīta ar nedegošām šķērssienām un pārsegumiem un apgādāta ar nosūcošo ventilāciju.
- 3.28. Darba vietai (skrūvsolam) jābūt nožogotam ar sietu un tā virsmai jābūt gludai, līdzenai, apsistai ar tērauda loksnēm, bez atskarpēm un iedobumiem.
- 3.29. Putekļus un skaidas no darba vietas jāaizvāc ar birsti vai otiņu. **Aizliegts** nopūst putekļus un skaidas ar saspīestā gaisa palīdzību, lai tie nenokļūtu acīs, kā arī **aizliegts** aizvākt skaidas ar rokām. Darba vietu drīkst noslaucīt ar tīru slauķi tikai pēc tam, kad ar birsti noslaucītas visas skaidas.
- 3.30. Ar cirtni vai krustcirtni jāstrādā, uzliekot aizsargbrilles, turklāt jāseko, lai atlecošās skaidas neievainotu pašu strādnieku vai apkārtējos.
- 3.31. Strādājot uz urbšanas darbgalda, detaļu iespīlēšanai jālieto spīles, zāgspīles vai konduktori, **aizliegts**, urbjot turēt detaļu plakanknaiblēs vai rokās.
- 3.32. Uz metāla griešanas darbgaldiem **aizliegts** strādāt ar cimdiem rokās vai ar apsaitētiem pirkstiem, ja uz tiem nav uzmaukti gumijas pirkstiņi.
- 3.33. Strādājot uz asināšanas darbgalda:
- iestatīt aizsargekrānu vai uzlikt aizsargbrilles, lai izvairītos no dzirksteļu vai abrazīvo putekļu nokļūšanas acīs;
 - detaļu novietot uz griežņa atbalsta; sprauga starp griežņa atbalstu un abrazīvo riņķi nedrīkst būt lielāka par 3 mm;

- ▶ iestatot uz darbgalda jaunu abrazīvo riņķi, tas droši jānostiprina tapnī un jādarbina tukšgaitā, pārbaudot tā balansējums (vai nav dzirdama sišanās).

3.34. Degvielu un smērvielas izliet speciālās tvertnēs, **aizliegts** tās liet kanalizācijā.

4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU

- 4.1. Noņemt remontējamo automobili no celšanas iekārtas. Ja remontējamais automobilis tiek atstāts uz steķiem, jāpārbauda tā stabilitāte un stiprinājuma drošība.
- 4.2. Sakārtot darba vietu, no instrumentiem notīrīt netīrumus un eļļu un nodot tos noliktavā vai salikt tiem speciāli paredzētā vietā.
- 4.3. Specapģērbu, specapavus un individuālos aizsardzības līdzekļus jāsaliek atsevišķā skapī. Ja specapģērbs nosmērēts ar etilēto benzīnu, tas jānodod personai, kas atbildīga par specapģērbu izsniegšanu.
- 4.4. Nomazgāt rokas un seju siltā ūdenī ar ziepēm, bet pēc darba ar etilēto benzīnu – nomazgāties siltā dušā.

5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS

- 5.1. Ja notikusi trauma darba vietā, cietušajam vai nelaimes gadījuma lieciniekam nekavējoši par to jāpaziņo darba devējam vai citai pilnvarotai personai. Nepieciešamības gadījumā jānoorganizē neatliekamās medicīniskās palīdzības izsaukšana (tālr. "113") un iespēju robežās jāsniedz pirmā palīdzība cietušajam.
- 5.2. Nelaimes gadījuma vietu iespēju robežās saglabāt neskartu, ja tas nav iespējams fiksēt to dokumentāli, sastādot notikuma vietas shēmu.
- 5.3. Ja notiek iekārtas salūšana, kas var izraisīt avāriju darba vietā vai cehā, nekavējoši pārtraukt tās ekspluatāciju, elektroenerģijas, gāzes, ūdens, izejvielas, produkta utt. padevi pie tās, paziņot par pieņemtajiem pasākumiem tiešajam vadītājam (personai, kura atbild par iekārtas drošu ekspluatāciju) un darboties atbilstoši saņemtajiem norādījumiem.
- 5.4. Avārijas apstākļos, paziņot par briesmām apkārt esošajiem cilvēkiem, paziņot tiešajam vadītājam par notikušo un darboties atbilstoši avārijas likvidēšanas plānam.
- 5.5. Ja darba procesā notikusi darba vietas piesārņošana ar eļļām, degvielu u.c. darbu pārtraukt līdz piesārņotās vietas tiek satīrītas. Uz grīdas izlieto savākt ar slaukāmām lupatām un citiem uzsūcēj materiāliem (smiltīm, skaidām utt.).
- 5.6. Elektroenerģijas pārtraukuma gadījumā jāatslēdz visas iekārtas, izņemot automātiski darbojošās.
- 5.7. Elektrisko līniju, elektriskās instalācijas bojājuma un ugunsgrēka gadījumos jāatslēdz elektriskās sadales galvenais slēdzis (svirslēdzis).
- 5.8. Ugunsgrēka izcelšanās gadījumā, nekavējoši izsaukt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu pa tālr. "112" un rīkoties saskaņā ar rīcības plānu.
- 5.9. Elektriskā apgaismojuma pārtraukuma gadījumos jālieto elektrobateriju apgaismojums. Kategoriski **aizliegts** lietot sveces.

6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU

- 6.1. Par šīs instrukcijas, kā arī par elektriskās aparatūras un iekārtu lietošanas instrukciju prasību neievērošanu, darbinieks atbild normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā;
- 6.2. Par nelaimes gadījumiem, kuri notikuši darbā, atbild darbinieki, kuri nav pildījuši šīs instrukcijas un iekārtu lietošanas instrukciju prasības, kā arī tie, kuri nav gādājuši par to, lai būtu veikti organizatoriski-tehniskie pasākumi nelaimes gadījuma novēršanā (darba vietas atbilstība drošības tehnikas noteikumu prasībām, darbinieka iepazīstināšana ar drošām darbu veikšanas metodēm).
- 6.3. Personas, kuras pārkāpušas drošības tehnikas prasības, saucamas pie disciplinārās vai kriminālās atbildības (atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām) un tiek pakļautas ārpuskārtas instruktāžai un zināšanu pārbaudei.

Kompetenta institūcija
darba aizsardzības jautājumos